

Szerkesztési iroda:

Nagybecskerek.

Zápolya-utca 1-33 szám.

sovány a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hovány a hirdetések, az előzetesek és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felolós szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Előfizetési árak:
Égész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy hóra ———— 2 .
— Egyes szám ára 3 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünneppnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybecskerek, 1905.

XXXIV. évfolyam. 192. szám.

Csütörtök, augusztus 24.

A kibontakozás körül.

Nagybecskerek, augusztus 24.

Egyre folynak a szóviták, a kísérletek a kibontakozás körül, holott olyan hamar el lehetne intézni a dolgot némi okossággal és komoly hazafiassággal.

Mert mi az egyetlen akadálya a kibontakozásnak? A vezényleti nyelv.

És mit tudunk a vezényleti nyelvről? kétségtelenül azt, hogy a hadsereg vezényleti nyelvének megállapítása a korának törvényben megállapított felségjoga. Fontos katonai és harcászati okok az uralkodót arra bírják, hogy e jogát a vezényleti nyelv egységének, tehát a status quo-nak irányában érvényesítse. Ez az adott tény. Ma éppen úgy, mint februárban. Ami február óta történt, az nyilván nem volt alkalmas arra, hogy a királyt eddigi álláspontjának helytelenségéről meggyőzze. És ezen végre is nincs mit csodálkozni. Mert az ugynevezett passzív ellentállás tulajdonképpen a pressziónak, a kicsikarásnak, a rideg dacnak politikája. Katonai és harcászati aggodalmak megdöntésére tehát nem mondható alkalmasnak.

Miképpen fejlődhetik most már a szituáció?

Ha a koalíció a kommandónyelv egyetlen vitás kérdését munkaprogramjának keretéből kikapcsolja, nyomban tiszta a kibontakozás ösvénye. Egyszerre országos megkönnyebbülés követné ezt az állammentő cselekedetet. Felszabadulván a kifelé is, saját tagjai irányában is kifejtett terrorizmus hatása alól, általános volna a megnyugvás. Az ország bizonyára szeretné végre munkában is látni azt a többséget,

melynek most kellene bemutatni kormányzati képességét. Az kétségtelennek tűnik, hogy a korona nem véli feláldozhatónak eddigi álláspontját. A helyes politika már most az volna, hogy a többség megmérje, miből háramlik több haszon az országra: a kicsikarás sorvasztó politikájának folytatásából, vagy a konfliktus tárgyának kikapcsolásából? Más szóval nem áldozunk-e többet a nemzet javaihoz a magyar kommandóért, mint a mennyi haszon megvalósításából az országra származnak?

Ilyen lelküismeretes mérlegelés eredménye kétséges nem lehet. Mert a kommandó-nyelvért már eddig is többet áldozunk fel, mint amit nemzeti gyarapodás szempontjából nekünk megér. És mennyi további áldozat áll még előttünk!

Ez az egyik alternatíva.

Am ha a presszió politikája tovább folyik? Az kétségtelen, hogy kormányozni ez esetben is kell az országot. Mert a kormányzat csődje maga volna az állami megsemmisülés. És vajon hol akarnak az urak tovább politizálni, ha államiságunkat elpusztítják? A küzdelem azonban ennek dacára is az államiság ellen folyik. Az urak itt vélik megtalálni azt a pontot, amelyből az ellentétes álláspontot szilárd-ságából kimozdítani lehetséges lesz. Az eddigi tapasztalatok ezt a politikát korántsem igazolják. Félesztendők passzív ellentállás közelebb hozott-e a magyar kommandóhoz? Egy lépéssel sem. Az országot azonban gyengítette, leszállította, szegényebbé tette. Ki hiszi azt, hogy sikerülni fog a gyengének és szegénynek, ami az erősnek és módosnak nem sikerült?

Az ellentállás politikájának az az eredménye meg volt, hogy az adminisztráció

fogantuját majdnem teljesen kicsavarta a kormány kezéből. Ha a koalíció nem akar kormányozni, akkor nyilván másnak kell kormányozni. De bárki rezeidáljon is a miniszterelnöki palotában, a kormányzás lehetőségétől — ha egyszer vállalkozott — magát megfosztani nem engedheti. A törvény auktoritásának érvényt kell szerezni! Ez a kormányzat elsődleges feladata, melyet el nem odázhat tovább, ha eddig a megváltás reményében ki is tolt a fenyegető konfliktusokat. Az egész országnak tudnia és éreznie kell azt, hogy van kormánya, — ez az ügyvezetés dolga, tehát elemi feladat.

Hogy a kormány a továbbiakat miként intézi, az másodlagos kérdés. Az első feladata most az lesz, hogy az igaztasszülte anarchiának, a törvényes rend felbomlásának gátat vessen. A legközelebbi jövőnek sok irányban tisztázni kell a helyzetet.

HIREK

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap reggeli 1/6 órától kezdve délig az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken déltől 5 óráig délután; ugyanazon napokon este 1/6-tól 1/2-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap déliben gőzfürdő. A kádfürdő egész nap nyitva marad.

Szeptember 6. Megyei áll. vál. ülése.

„ 19. D. e. 9 óra közg. biz. ülése.

„ 19. D. e. 10 óra rendkívüli megyei közgyűlés.

— **Miniszteri biztos.** A m. kir. földmívelési miniszter értesítette a vármegyét, hogy — mert a temes-bégavölgyi vízszabályozó-társulat önkormányzata, tekintettel a társulatnál az 1903. évi XXII. t. c. rendelkezéseiből folyólag is megoldandó fontos feladatokra ez időszert meg

A „TORONTÁL” tárcája.

A rendes ember.

Egy izben jelen voltam egy kivégzésnél. Nem azért mentem, hogy bámészkodjam, hanem hogy tanulmányozzam embertársaimat, a kamagarn és cheviot-civilizáció alakjait, hogy megfigyeljem őket, arcukat, viselkedésüket, az élet ama rettentő drámájának végső jelenetében, amikor a főszereplő igazán, visszavonhatatlanul — meghal.

A jelenet maga — igazán állítom — kissé érdekelt. Hiszen eléggé élénk a képzeletem, hogy magam elé idézhessem. Én csak megfigyelések után áhítottam. Mit is nézhettem volna egyebet? . . . Azt a nyomorult emberforma alakot, aki az ő fejletlen, degenerált típusra valló agyával, azt a ragadozó állatra valló rablógylkos-ságot elkövette? Aki akkor egészen más valaki volt, mint ma? . . . A dolog tiszta képe ott állott értelmem ítélőszéke előtt: az emberiség összes nyomora benne volt ebben a jelenetben. Az emberiség igazságát akar szolgáltatni és — elkövet egy másik nagy igazságtalanságot!! . . .

Amikor a törvényszéki épület órája nyolcad-felet ütött, a királyi ügyész megszólalt:

— Foglár, vezesse elő az elítéltet.

A foglár, a börtönmester, egy jól táplált, elégedett arckifejezéssel bíró alak, készséges örvendezéssel sietett a siralomház felé, a honnan két szuronyos őrtől kísérvé, két másik börtönőrtől támogatva, lassan, roskadozó térdekkal közeledett a darcóruhás elítélt fakó, hamvaszürke arccal, kábulva, félig ájultan, a megsemmisítés rettentő gondolatától huszonnégy óra óta kinzott, legyőzött — lény, akinek emberi értelmé csupán arra volt jó, hogy ezt a szörnyű gondolatot felfoghassa . . .

A foglár — nevezzük Szelindszkynek — obb kezét az eított hasán, balját annak hátára

illesztve, „előállította” az elítéltet, — azután feszesen, katonásan szalutálva, az iménti elégedett örvendő arccal, — mintha csak egy aktát helyeztet volna az ügyész elé — visszalépett a bitó mögé, a hóhér közelébe.

Az elítélt e pillanatban már nem volt ember — ő csupán objektum volt. Egy tárgy, amire az igazságszolgáltatásnak óvellenül szüksége volt. Ő és a bitó, a kötelek, a zsámoly, a deliktum együtt, egy ugyanazon szerves egészet alkottak. S mindezeket összevéve így nevezik: igazság.

De én tovább néztem az őrmestert, a foglárt. Tudtam róla, hogy krudélis ember, de ennyire fásultságot, szivtelenséget nem gondoltam benne találhatni; úgy állt ott, mint valami vőfély. Hogy ha véletlenül a bakó hirtelen megbénul, ha segédeit valami véletlen megnyomorítja, tán képes lett volna arra is — feltéve, hogy a királyi ügyész neki erre jogot adhat — hogy a delikvenst — ha tán nem is oly gyorsan és szabályszerűen, de mindenesetre alaposan — kivégezze. Kivégezze nem azzal az iparszerű nyugodt biztonsággal — öntudattal és önérzettel, amik a bakó eljárását jellemzik, hanem — passzióval.

Ezt a foglárt mindenki úgy ismerte, mint rendes embert. Volt családja is. Fia, lehetett egy tizenegy év körül, amikor beteg volt — és pedig súlyos beteg — épp oly krudélis bánásmódban részesült az apa részéről, mintha valamely vásott csintalan gyermek lett volna — aki a leckét emulasztja. Pedig a gyermek szelid, tanulékony és engedelmes volt, aki nyilvánvalóan az anyja erkölcsi és kedélybeli habitusát örökölte.

Sokszor elgondolkoztam ezen ember fölött, akiről a felebbvalók a legjobb véleménynyel voltak s akiről folyton egy azon nyilatkozatot hallottam: Szelindszky rendes ember!

Rendes ember! . . . Rendes ember! . . .

Később megértettem, mit kell érteni az ily rendes emberek alatt.

Mi is az a rend? Azon logikai törvény, amely a szerves és szervetlen dolgokban egyként megnyilatkozik és a megismerés munkáját megkönnyíti. Tehát sohse cél, csupán eszköz, amit a butaság elfajzítva, tultengésre juttat, sokszor a lényegbeli fontos és szent érdekeknek gyilkosává tehet. Láthatni ilyet az életben is. Itt teremnek aztán az oly alakok, akik az alatt az ürügy alatt, hogy rendet csinálnak, hogy rendre törekednek, — a közérdek szolgálatának örve alatt — a legalantasabb emberi indulatokat: a szivtelenséget, önkényt, zsarnokságot dokumentálják. Hja hóhér csak egy van s annak is ritkán akad dolga! Pecérből mindenestre több kell. De a pecér hivatala: utálatos, a hóhér: csupán borzadályos. A hóhér: hivatalnok, ur; a pecér: szolga. Amint mondtuk: a rendcsinálás csupán ürügy, amelynek színe alatt a polgártársak bosszanthatók, bűrságozhatók, keseríthetők. Haynau generális se volt más, csupán egy alak, aki — rendet csinált. És csinált. És minőt! . . . Száz és száz család sirt miatta! . . . Vannak essayisták, akik a Haynaura vonatkozó adatokat összegyűjtve kiderítették, hogy ez a rettentő alak alapjában egy naiv lélek vala. Naiv, a butaságig. Aki szentül meg volt arról győződve, hogy az emberiségnek legdicsebb intézménye a cezárizmus. S ennek ő érvényt szerezni igyekezett. Lehet, hogy így volt, de az is kétségtelen, hogy Haynau nem volt ép eszű ember. Beteges agyrendszerrel birt minden esetre, akinek rögeszméje volt a rend.

A rendszerető ember tehát kétféle: az egyik szereti a rendet, mert a rend megkönnyíti az élet feladatait, tehát mert hatalmas eszköz; a másik, mert a rend, mint cél arra is alkalmas, hogy a lelketlenséget lelki és erkölcsi fogyasztása a szakavatlanok előtt palástolja.

Ismertem egy tanítót, aki igen eredeti észjárású ember volt. Ő beszélt el a következő esetet is.

vissza nem állítható — dr. Molnár Viktor Temes-megye és Temesvár szab. kir. város főispánjának ezen társulat ügyeinek vezetésére nyert miniszteri biztosi megbízatását az 1885. évi XXIII. t. c. 124. §-a alapján, további két év tartamára egyidejűleg meghosszabbította.

— **Izraelita Istenisztelet.** A helybeli izr. templomban a péntek esti istentisztelet folyó hó 25 től kezdve fél hét órákor kezdődik.

— **Honvédeink fegyvergyakorlata.** A nagybecskereki honvéd-zászlóalj, rövid pihenő után ismét eltávozik néhány hétre. Honvédeink ugyanis holnap reggel öt órákor három heti fegyvergyakorlatra indulnak, Görbe százados vezetésével. A gyakorlatok Ferendia közelében lesznek, ahonnan a honvédek szeptember közepe után jönnek vissza.

— **A tankötelesek statisztikája.** A városi főjegyzői hivatal most állította össze az ezidei óvó- és tankötelesek statisztikáját. Eszerint van 3-5 éves óvóköteles fiú 689, leány 705. 6-11 éves iskolaköteles fiú 1139, leány 1357. Ismétlőiskolaköteles fiú 337, leány 334. Inas-iskolaköteles van 325. Összes óvó- és iskolakötelesek száma 5086.

— **A D. M. K. E. népkönyvtára.** A Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület a magyar kultúra egyik leghatalmasabb terjesztőjének a népkönyvtárat tartja. E célból az egyesület esztendőről-esztendőre gazdagon felszerelt könyvtárat állít fel területén alkalmas helyeken. A héten is négyezer korona értékben három 1000-1000 koronás és két 500-500 koronás népkönyvtárat létesít a D. M. K. E. Nagyikindán, Újvidéken, Fehértemplomban, Dettán és Titelezen. Ugyanez évben könyvtárat állít még fel a kultur-egyesület több községben. A hazafias magyar nemzeti szellem terjesztése és erősítése céljából az egyesület díszes naptárat is adott ki, amelyek a napokban fognak megjelenni 50 ezer példányban.

— **A községek a kultur-egyesületnek.** A vármegyei községei közül újabban Torontál-Józseffelva, Gaád és Deszk községek küldöttek 20 korona évi adományt a Torontál-vármegyei Magyar Közművelődési Egyesületnek. Ezzel eddig a vármegyei községei közül 36 község sorakozott nemes buzgalommal a kultur-egyesület támogatására.

— **Beírás a zárdába.** A „Miasszonyunk”-ról nevezett szegény Iskolánővérek vezetése alatt álló nagybecskereki tanintézetben az 1905/6. tanévre szóló bairatások f. évi szeptember hó 1., 2., 3. és 4-én a zárdapületekben lesznek s pedig naponta d. e. 8-12-ig, d. u. 3-5-ig. A tanintézet egy 4 osztályú polgári leányiskolából, egy 4 osztályú elemi magániskolából s egy 6

Volt egy tanítványom, 10 éves, ugriféles, serény, szemes, ügyes fiú. Nem volt gyors felfogása, de külső csinra — láttam, igen sokat adott. Ha néhány percra az osztályból távoznom kellett, rendszeren őt tettem meg ügyelőnek. A gyerek nagy kedvteliséssel végezte feladatát. Amikor az osztályba visszatértem, rendszeren találtam őt, tiz, olykor tizenöt nevet a táblára írva. Ezek voltak a rendetlenkedők, akik parisz statáriális uton lettek megbüntetve. A fiú — tán épp azért — gyűlölt alakja lett az osztálynak, ami őt pökhendivé s elbizakodottá tette. Egy napon éjszaka hosszabb ideig voltam távol az osztálytól s amidőn visszatértem, beléptemkor siri csend fogadott. A táblára nézve, ötvennyolc nevet olvastam meg; a jelenlévők száma ötvenkilenc volt. Elgondolkoztam. Mit tegyek? De amint a vigyázó káröröntől fanyó arcára néztem, tisztában voltam teendőmmel. Jer csak fiam, — szóltam hozzá — kövess az igazgatói irodába! Beérve, azt kérdeztem tőle: Te, Rudi, mondád csak, az ötvennyolc fiú mind lármázott? Igen! ... Egyformán? ... Egyformán! S te nem lármáztál? Nem, én csitítottam őket ... Igen? ...

Nos, ekkor vettem a nádpálcát és úgy istenigazában elnéspálgoltam a fickót. Te, gazember, — aki ötvennyolc tanuló társát képes bevádolni, aki képes arra, hogy magát az egyetlen igaznak tartsa, az nem lehet jószívű, jó lelkű ember ... Te komisz stréber! Nesze ... püff, püff ...

Aztán az iskolaszolgával hazaküldtem, szüleinek megüzelve, hogy személyesen bővebb értesítést fogok nekik adni ...

Aztán beérve az osztályba, félóra hosszat beszéltem nekik a — barátságáról és az emberiségről.

Rudi hallgatott s a szülők nem kérdőszkődtek. De a vigyázó tisztségtől nem fosztottam meg. Ellenkezőleg! Rudi, ügyelj, ird fel a lármázókat ... Mondám máskor is neki.

Sohse volt több két-három lármázónál ...

Cord d'Enn Vagne.

osztályú elemi népiskolából áll. A IV. polgári osztályban nyert ismeretek bővítésére s meg erősítésére fennáll még egy 2 évfolyamu női kézimunkatanfolyam, melynek fő tantárgyai: mindennemű hasznos kézimunka, könyvtétel, gyorsírás, rajz és festés. A szülők kívánságára zenében, idegen nyelvekben, mint németben, franciában és angolban is nyerhetnek a gyermekek oktatást. Ezen kívül előkészülhetnek a tanítónőképzői vizsgálatra is. Szeptember hó 5 én d. e. 8 $\frac{1}{2}$ órákor ünnepélyes „Veni sancte” lesz a plébánia-templomban, mely után kezdetét veszi az új tanév. Az igazgatóság.

— **Magyar tanítók a szerb királynál.** A „Délmagyarországi tanító-egylet” belgrádi kirándulása alkalmával jelentették, hogy a szerb király nem fogadta a magyar tanítókat. Most utólagosan a következő érdekes tudósítást küldik a tanítók belgrádi utjáról:

A tanítók két csoportban tekintették meg a várost. Az egyik csoport dr. Lukics vezetésével engedelmet kapott az új konak megtekintésére is. A konak előtti parkban társas volt, melyet a király egymagában halogatott a palota egyik termében. A parkszertű tereen meglátta a szokatlan nagy embercsoportot és tudakozódására azt a választ kapta, hogy ezek magyar tanítók, kik most a város nevezetességeit és a szerb királyi palota szépeit csodálják. Rögön utasítást adott egy udvari tisztnek és megparancsolta, hogy a tanítóság vezetésének adja tudtára azt, hogy a magyar tanítóságot fogadni óhajtja. A tanítók igen meglepődtek azon, mikor a megbízott udvari tiszt megjelent vezetőjük, dr. Lukics előtt és tudtára adta a királyi óhaját, hogy vessze fel a vendégeket a királyi palotába. A nem várt meglepetés általános felkesedést keltett. Fogadótermében várta a király a tanítókat. Dr. Lukics bemutatón beszéde után a király meglepő előzékenységgel, barátságos üdvözölte a tanítókat és lelkesítette őket, hogy mint a művelődés előharcosai ne csüggedjenek nemes munkájukban. Szívére kötötte, hogy ápolják a hazafiságot és jó barátságot a szomszéd államokkal is és hogy karöltve támogassák egymást a közös érdek emelésében. Olyan nyájas, rokonszenves és nemes jó szívre valló volt minden szava, hogy a tanítók ezt a kis epizódot legkellemesebb emlékeik közé fogják sorolni. A második csoport csak később érkezett a királyi palotához és igen lejutotta a tanítóság ezt a részét az a hír, hogy elkésve jöttek és a király elé sem kerülhettek, pedig ezzel a csoporttal járt Schenk Jakab, a Délmagyarországi tanító-egyesület elnöke is, ahi hivatva lett volna a tanítók érzelmeinek tolmácsolására.

— **Vissza a nyaralásból.** Ez a három s ó adja némileg magyarázatát annak az elváltozásnak, amely Nagybecskerek utcáinak képén oly szembetűnőleg észrevehető. Nem oly élettelen, lagymatag többé az utca, mint volt még csak egy-két hét előtt is; több az ember, elevenebb a mozgásuk és mindenféleképp nagyobb a nyüzsgés. A pályaudvar forgalma is, kivált az érkezésekkor nagyobb, a vonatok és ezek révén a bérkocsik egyre hozzák a kofferekkel, kosarakkal és skatulyákkal nyaralásukból hazaérkező becskerekieket. Mellelesleg szólva: sok boldog származégyi állapotnak is vége ... De megérik a szezonvég egybeült is. A fákrol lepergő és a sétatutakon alkalmazkodó zörgő levelekről, melyek már jelzik, hogy alig pár hét és — itt az ősz.

— **A zenekedvelők egyesületéből.** A nagybecskereki zenekedvelők egyesülete legutóbb tartott választmányi ülésén elhatározta, hogy a zenei élet fejlesztése és a zene iránti érdeklődés emelése céljából, a jelentkezőket csekély díjazás mellett zenekutatásban részesíti. Jelentkezni lehet az egyet helyiségében (Pest-szálloda I. em.) szept. hó 1-től 5-ig délután 4-6 óráig, azonkívül Ripka Imre egyesületi karnagynál, ahol is az érdeklődők közelebbi értesítést nyernek. A zenekedvelők ez akcióját nem lehet eléggé dicsérni s remélhető, hogy a közönség örömmel ragadja meg ezt a kiváló alkalmat és az egyület e feladatának teljesítésében is hathatósan támogatni fogja.

— **Hatal a síneken.** Halálos szerencsétlenség történt minap Lajosfalva közelében, amelynek egy ember élete esett áldozatul. Az eset úgy történt, hogy Kosvát András lajosfalvai lakos Muravik nevű bérese Számos és Antalfalva között a vasúti pálya mentén szarvasmarhákat legeltetett, maga pedig, elfelejtve azt, hogy nem-sokára vonat érkezik, a vágányra fektetve fejét, elaludt. A hajnali négy órákor arra haladó vonatról a sötétségben sem a mozdonyvezető, sem a vonatszámélyzet nem vette észre a síneken alvó embert, kinek fején keresztülrobbogott a vonat. Az iszonyuan eléktelenített holttestet a lajosfalvai pályasőr találta meg rendes körutja alatt reggel és azonnal jelentést tett felettes hatóságának, mely megindította a vizsgálatot.

Irodalom.

* **Magyar kisajátítási jog.** Irta Stassik Ferenc dr. ügyvéd. Nagybecskerek, 1905., Platiz Fer. Pál kiadása. Nagy 8° 378 l. Ára 12 kor. — E műről a „Jog” a következőképp nyilatkozik:

A mily bőven bugyog a köz- és magánjog terén a rendszeres tankönyvek és monographiák forrása — éppoly szegényes a kisajátítási jog irodalmi miveltése. Önálló dolgozat gyanánt csak két monographia jelent meg: Melha Kálmánnak egy füzet, mely a hazai kisajátítási törvényeket és rendeleteket minden magyarra nékül tartalmazza és előszavában „szerző” bő tanulmányait és tapasztalatait egy második — mai napig napvilágot nem látott — részben közzétenni igéri; és Csuka S. „Vasutkisajátítási kézikönyv” című gyűjteménye, mely tudományos értékre igényt nem tart. Foglalkozik még a kisajátítással Ziinszky-Reiner magánjoga 10 lapon és Fodor „Magyar magánjoga”, melynek II. kötetében Lányi Bertalan szentel 50 lapot a kisajátítás tárgyalásának. Utóbbi még a kisajátított bányaterületek telekkönyvezéséről is írt egy munkát. — Ezen meggősség annál meglepőbb, mert vele szemben igen bő külföldi, nevezetesen német irodalom áll, oly jeles írőkkel, mint: Randa, Grünhut, Mayer, Praxak, Rohland, Dalcke, Szeysel, Ezer, Lorbell stb.

Szerző az áttekinthetőség kedvéért azt a módszert követi, hogy első sorban fejtegeti, az összes érvényben lévő idevágó törvények és jogforrásokkal kapcsolatban, az 1881: XLI. t. cikk közigazgatási részét, amely a kisajátítási terv megállapításával befejezést nyer. Másodsorban taglalja a kisajátítás bírósági részét, tehát a kártalanítás materiális jogelvéit és a kártalanítási eljárást. Ehhez képest a törvény 1-22., 31-40., 66-73., 57-58. §§. az első, a 23-30., 41-61., 74-78. és a 86-87. §§. a második részben lesznek tárgyalva.

Külön fejezet foglalkozik a közterhek és költségekről, az átmeneti és vegyes intézkedésekről szóló szakaszokkal.

Minden egyes szakaszt követi az összefüggő törvények, rendeletek és a judicatura magyarázata; a kuriai határozatok az alapjukul szolgáló ténybeli mozzanatok kapcsán lesznek közölve.

A kisajátítás végleges befejezése a telekkönyvi és végrehajtási részben lesz tárgyalva. Magától értetődik, hogy szerző mindentűn különös figyelmet fordít a magyar áll. polg. tv. könyv tervezetére és jegyzőkönyveire. Így, — hogy csak egy példát említsünk — a Tervezet szerint a tulajdonost a kisajátított dolog tulajdonosa vagy használata fejében teljes kártalanítás illeti, — mert a közcél az egyenes átengedést nem kívánja meg, a közcélon túl pedig a tulajdonos jogát csoukitani nem szabad.

Az nem korlátozhatja a tulajdonos jogának korlátozását, ha a dolgot 3-ik személy joga terheli, — mert ez éppoly köteles kártalanítás mellett jogáról lemondani, mint a tulajdonos; megnyugodni köteles abban, hogy a dolgot a kisajátítási ár helyettesítse. Ez lesz követelésének kielégítési alapja; ebből kapja a haszonélvezet jogosult a kamatját. Miután ezek szerint a kártalanítási összeg megállapítása nemcsak a tulajdonos, hanem a jelzáloghitelzők érdekeit is érinti — ezeknek is éppoly befolyást kell engedni az összeg megállapítására, mint a tulajdonosok — de csak saját igényük határain belül. Ha tehát az ár a jelzálogkövetelést feltétlenül fedezi, akkor a megállapodás jogérvényét nem lehet attól függővé tenni, hogy a jelzáloghitelző is hozzájáruljon. Ezen és egyéb a Tervezetben foglalt szabályok szolgálnak a Kis. tv. 28., 44., 48., 71., 72. és 76. §§. rendelkezéseivel.

A Tervezet előkészítő bizottsága 1897 május 8-iki ülésében nem tartotta elengedőnek, hogy a codex a kisajátítás lehetőségét csak oly általános kitételrel fejezi ki, hogy a tulajdonjog külön törvény által megszorítható.

Habár a codexbe sem a kisajátítás céljainak és eseteinek részletezése, sem maga az eljárás be nem vehető, — mégis már a Tervezetben általánosságban ki kell emelni, hogy magánjogok köz-célakra megszoríthatók vagy elvonhatók és hogy szabályozandó lesz a kártérítés kérdése és annak hatálya 3-ik jogszerezőkkel szemben (Dvt. I. f. 23. és köv. II.). Ezen álláspont érvényesült a Tervezet 570. §-ban, mely nagyjában megegyozik a német ptkv. 52. és 53. §-aival.

A kisajátításról szóló törvényen 3 irányelvnek kell áthuzódnia: 1. az ingatlan tulajdon, vagy egyéb jogának közjó érdekéből elvonása vagy megszorítása teljes kártérítés ellenében, 2. az államhatalom azon joga, hogy a közjó érdekében polgári jogát az említett módon elvonja vagy megszorítja, 3. a vállalkozó kisajátítási joga államadta jogosítvány, mely mellett az a vállalkozó szükséges ingatlanokat vagy arra vonatkozó jogot a tulajdonostól vagy jogosultól akarata ellenére, teljes kártérítés mellett elveheti vagy korlátozhatja.

Egy kimerítő, 6 fejezetből álló bevezetés után (3-50. II.), szerző elsőben a közigazgatási részt: kisajátítást tárgyalja 24 fejezetben (51-246 II.); majd a bírósági részt: kártalanítás 17

fejezetben (247—305 II.), végül a telekkönyvi részt (307—340 II.) és a végrehajtási részt: (344—366 II.) — minden egyes rész ritka lelkiismeretességgel, felelve mindazon törvényeket, rendeleteket és bírósági határozatokat, melyek a kissajátítási ügyre vonatkoznak; tüzetesen tárgyalja a vízi és vasúti jogok ide vonatkozó részét — és így bizvást mondhatjuk, nagyobb szorgalommal irt kommentár magyar nyelven még nagyon kevés jelent meg. De főelőnye a könyvnek, hogy régen érzett hiányt pótol és hasznos utmutatóul fog szolgálni éppugy a gyakorlati jogásznak, mint a közigazgatási tisztviselőnek, a miniszteriumoktól kezdve a közigazgatás minden ágaiban. A mű használhatóságát lényegesen emeli egy bő betűrendes tárgymutató.

TÁVIRATOK.

A helyzet.

A minisztereink hazatérése.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Ischlből táviratozzák: Fejérváry Géza báró az előzetes elhatározások ellenére már tegnap déli 12 óra 45 perckor titkára, Skerlecz Iván báró miniszteri titkár kíséretében elutazott Ischlből Elutazása előtt kimentette az udvari ebédéről való elmaradását.

A szabadelvűpárt értekezlete.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Az országos szabadelvűpárt tegnap délután négy órakor értekezletre gyűlt egybe, hogy az ugynevezett 23-asok megindította mozgalom dolgával az akció részéről kért pártkonferencia keretében foglalkozzék. A pártkonferencia rendkívül látogatott volt, s az új disszidens-mozgalom részesei közül is többen részt vettek benne, mint: Dániel Ernő báró, Dániel Tibor báró, Demkó Kálmán, Miklós Ödön, Issekutz Győző stb. Tisza István gróf pártvezért rendkívül meleg, zajos ovációval fogadták, percekig tartott a taps és éljenzés, amikor a terembe lépett.

Podmaniczky Frigyes báró pártelnök megnyitva az értekezletet, üdvözölte a megjelenteket s bemutatta az új disszidenseknek annak idején hozzáintézett levelét, amelylyel a pártértekezlet összehívását kérték.

Nyegre László felolvassa Hódossy Imre, Lindner Gusztáv, Zselénszky Róbert gróf, Lukács László, Szerb György, Falk Miksa táviratát, amelyben kimentik magukat az értekezletről való elmaradás miatt s jelzik, hogy mindenben együtt tartanak a párttal. Ezután bemutatta az új disszidens-csoport tizenegy tagja részéről küldött kilépő-levelét, amelyet zajos közbeszólásokkal kísérték.

Dési Géza kért ezután szót. Az új disszidensek legutóbbi értekezletén a hírlapi közlések szerint Miklós Ödön megvádolta Tisza István gróf pártvezért azzal, hogy ragaszkodik a pártvezérséghez. Ezt határozottan visszautasítja. (Zajos éljenzés.)

Miklós Ödön megjegyzi, hogy másként mondotta a szóban forgó kijelentéseket, mint ahogy reprodukáltattott, kijelenti egyébként, hogy nem ért egyet a párt fel-fogásával, kilép a pártból és innen távozni fog. Azután nyomban el is távozott.

Tisza István gróf: Röviden megjegyzi ezuttal, hogy őt a köteletség teljesítésére soha se kellett sürgetni.

Most Dániel Ernő báró kért szót, hogy indítványát megokolja.

Hosszasan indokolja a határozati javaslatot, amely kiemeli, hogy a szabadelvűpárt mostani magatartásával nem működhetik közre a kibontakozás előkészítésében s éppen ezért kívánatos volna, hogy olyan intézkedéseket tegyen, amelyek a helyzet tisztázását a szabadelvűpárt aktív közreműködésével biztosítanák és siettetnék s keresse a találkozás és megegyezés pontjait a parlament 67-es elemeivel. Ez ugy volna elérhető, ha a párt bizonyos kezdeményező intézkedést tenne a szóbanforgó parlamenti elemekkel való érintkezés meg-

könnyítésére, másrészt programjába venne a katonai és közjogi téren a nemzeti szempontoknak legszélesebb alapon és teljes paritásnak minden vonalon való szigorú érvényesítését. Indítványozza tehát a javaslat, mondja ki a szabadelvűpárt, hogy hazafias kötelességének ismeri a kibontakozás előkészítésében való közreműködést, keresni fogja az egyesülést azokkal, akik vele egy állásponton vannak és hajlandó külön állásának feláldozása mellett egy új 67-es pártalakulásban részt venni. Küldjön ki a párt albizottságot, amely a párt programját, magatartását és eljárását megállapítsa s erről a párt plénumának jelentést tegyen.

Issekutz Győző szólalt fel ezután s azt fejtegette, hogy a koalíció a nemzet nyomása alatt áll, a párt munkásságát tehát a nemzeti akarat szerint kell irányítani s ezért a magyar vezényszó érdekében ad be indítványt.

Tisza István gróf kifejti, hogy a magyar vezényszóért nem lehet az országot a romlásba dönteni s nem helyesli Issekutz javaslatát, ellenben hozzájárul Daniel Ernő báró indítványához.

Erre többek felszólalása után a párt nagy többsége elfogadta Daniel Ernő báró indítványát.

Kilépések.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) A szabadelvűpárt 11 tagján kívül, akik tegnap közös levélben jelentették be kilépésüket a pártból, ma még Issekutz Győző, Osztrólczy Miklós és Markbreit Gyula léptek ki a pártból.

A király útja.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bécsi jelentések szerint ő felsége augusztus 26-án, szombaton utazik el különvonaton Ischlből. Megérkezés Salzburgba délután 6 órakor. Este 9 órakor az udvari különvonat tovább megy Salzburgból s vasárnap reggel 7 órakor Bozenbe érkezik. A pályaudvarról a király a császárbülsémi templomba vonul, ahol fél 8 órakor csöndes mise lesz, amelyet a trieszti hercegek celebrál. Ő felsége a templomból a „Hotel zur Kaiserkrone”-ba megy, ahol meg fog szállni. A délelőttöt a klérus, a katonaság és a polgárság deputációinak fogadtatása tölti be. Déli 12 órakor udvari különvonaton a Mendelvasut vonalán át történik az elutazás Kalternbe, ahová ő felsége egy óra múltával érkezik meg. A Mendel-hágóra a felség délután érkezik meg; onnan kocsin megy Romanóba, ahová délután 3 órakor érkezik meg. Itt Ferenc Ferdinánd, Frigyes és Rajner főhercegek fogadják, továbbá a hadgyakorlatok hídfőn és kedden lesznek s ő felsége augusztus 31-én ismét visszautazik Ischlbe, szeptember 2-án pedig a csehországi hadgyakorlatra Steknába utazik.

Az osztrák Reichsrath egybehívása.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bécsből sürgönyzik, hogy az osztrák Reichsrathot szeptember 20-ikára hívták egybe.

Az angol-japán szövetség.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Londonból táviratozzák: Biztos értesülés szerint az új angol-japán szövetségi szerződés aláírása már megtörtént. A szerződés megkötése közvetlenül az angol parlament elnapolása előtt történt meg, de titokban tartották, nehogy esetleg zavaróan hasson a poursmouthi béketárgyalásokra. Ugyanez okból a londoni sajtóhoz bizalmas körlevelet intéztek, amelyben a lapok hazafiségára való hivatkozással arra kérték, hogy a szerződés aláírását egy szóval se említsék meg.

Az orosz-japán háború.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Londonból sürgöny-

zik, a japánok azt indítványozzák, hogy Oroszország vásárolja vissza Sachalin szigetét 1200 millió jenért.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Portsmouthi táviratok szerint a japánok és oroszok között a megegyezés biztosítva van.

Az orosz forradalom.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Szentpétervárról sürgönyzik, a cár ukázt adott ki, melylyel amnesztiát ad kisebb bűnösöknek.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Varsói távirat szerint Lodzban rendkívül nagy izgalom uralkodik. A városban minden munka szünetel. A sztrájkolók száma közel ötvenezer. A lakosság véres eseményektől tart. Az egész várost katonaság szállta meg.

Éhínség Spanyolországban.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Madridból jelentik, a spanyol földmívelésügyi miniszter sürgős javaslatára több nagyszabású utasítást vettek foganatba. Ezen építkezések által Osimó, Meru és Estepa kerületekben, ahol legnagyobb a nyomor, sok munkás jutna kenyérkeresethez.

Kivégzés.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint a Szajna melletti Frankfurthól táviratozzák, ma végezték ki guillotinnal Hugg gyilkost, aki Shoebbes papot megölte és kirabolta.

Budapesti gabonatözsde.

Budapest, 1905. augusztus 24.

A készáruüzlet hivatalos árjegyzései:

B u z a	Kilós	100 kilogr. ára		Kilós	100 kilogr. ára	
		kor-tól	kor-ig		kor-tól	kor-ig
Tiszavidéki új	76	—	—	80	15.50	16.80
Pestvidéki új	76	15.90	16.25	80	16.40	16.75
Bánsági új	76	—	—	80	—	—
Bácskai új	76	16.20	16.45	80	—	—
Rozs elsőrendű					12.80	12.95
„ másodikrendű					12.65	12.75
Árpa takarmány					12.20	12.55
„ égetni való					12.05	12.15
Zab sörfőzésre való					0. —	0. —
Tengeri bánsági					12.50	13.10
„ másnóm					16.90	17.30
Répe káposzta					—	—
„ bánsági					—	—
Kén					0. —	0. —

Határidő-üzlet.

Budapest, augusztus 24. (A nagybecskereki Lloyd-társulat táv.) A mai tözsdén az árak mintegy tíz fillérrel estek. Déli zárlatkor a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre)	15.84	—
Buza (áprilisra)	16.40	—
Tengeri (májusra)	13.34	—
Zab (októberre)	12.16	—
Rozs (októberre)	12.86	—

Vonatok érkezése és indulása

Nagybecskerekre, illetve Nagybecskerekéről.
Érvényes 1905. május hó 1-től.

Érkezik:

a) A nagybecskereki pályaudvarra:
Temesvár, Versecz, Zombolyáról: délelőtt 9 óra 33 p.
Pancsováról: délután 5 óra 40 p.
Budapest—Szegedről: reggel 7 óra 22 p.; délután 5 óra 30 perc.
Szegedről: (motorkocsi) d. e. 9 óra 37 perc.
Budapest—Nagykikindáról: este 9 óra 58 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarra:
Zombolyáról, Verseczről, Alibunárról és Temesvárról: este 8 óra 05 p.
Módosról: minden kedden, pénteken és vasárnapon reggel 6 óra 28 p.
Pancsováról: reggel 8 óra 27 p.
Zombolyáról: (keskenyvágányu vonal) reggel 8 óra 23 p.; este 7 óra 05 p.

Indul:

a) A nagybecskereki pályaudvarról:
Pancsovára: délelőtt 8 óra 10 p.; este 7 óra 5 p.
Szeged—Budapestre: d. e. 10 óra 10 p.; este 6 óra 46 p.
Szegedre: (motorkocsi) d. u. 1 óra.
Nagykikinda—Budapestre: reggel 6 óra 7 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarról:
Zombolya, Temesvár, Versecz: délután 4 óra 35 p.
Temesvár, Versecz, Antalfalva—Pancsova és Alibunára: reggel 3 óra 33 p.
Zombolyára: (keskenyvágányu vonal) reggel 3 óra 58 p.; délután 5 óra 25 p.
Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon délelőtt 11 óra 38 p.

Fiatal segéd
felvétetik
Grünbaum Vilmos
áruháza férfidivat-osztályában.

(731-3.2)

2415. sz. 1905.

737-2.1

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy községünkben folyó évi augusztus 19-én gazdátlanul találtatott egy 10—12 éves pej-fakó, hátulsó jobb lábán kesej, hátulsó bal lábára sántító és hátulsó jobb combján CA bélyegű kanca lo.

Ha igazolt tulajdonosa nem jelentkezik, az 1894. évi XII. t.-c. értelmében 1905. évi szeptember 9-én nyilvános árverésen eladatni fog.

Beodra, 1905. évi augusztus hó 21.
Községelöljáróság.

Tanoncok
jó házból azonnal felvétetnek
Stagelschmidt János cégnél
Nagybecskerek.

(734-3.2)

2398/1905. számhoz.

738-3.1

Pályázati hirdetmény.

Antalfalva községében megüresedett községi orvosi állásra, melynek javadalmazása évi 1600 kor. törzsfizetés s a szabályrendeletben megállapított látogatási díjak, pályázatot hirdetek és felbivom pályázni szándékozókat, miszerint ebbeli felszerelt kérvényeiket alulírott főszolgabíróhoz f. évi szeptember 15-ig benyújtásuk, amely napon d. e. 11 órakor a választás meg is fog tartatni.

A megválasztandó községi orvos tartozik a vármegyei orvosi nyugdíj-intézetbe belépni.

Antalfalva, 1905. évi augusztus hó 15-én.

Lowieser Imre,
főszolgabíró.

Legfinomabb
csemegeszőlő

dr. Brájer Lajos szőlejéből
kapható Zápolya-
utca 1. szám alatt a ház-
mesteri lakásban.

736-x.2

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy
az áruraktár tuhalmozottsága
által azon helyzetben vagyok, hogy bármely kivitelű női-, férfi- és gyermek-cipőkkel különös **OLCSÓ ÁRAK** mellett szolgálhatok.

647-20.17 Tisztelettel

WILHELM FERENC (ezelőtt KOTHSTEIN)
NAGYBECSKEREK, Hunyady-(6)-utca.

Sürgösen keresek bérbeadó

mignon-zongorát.

Ajánlatokat „Mérnök“ címen a

kiadóhivatal közvetít.

(740-1.1)

1411 II. 1905. szám.

733-3.3

Hirdetmény.

Torontálvármegye alispánja 1905. évi július hó 15-én kelt 17297. számú rendeletével a törökkanizsai közkórház épületek mennyezeteinek helyreállítását 3156 korona 19 fillér összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkálatok foganatosításának biztosítása céljából az 1905. évi augusztus hó 31-ik napjának d. e. 11 órájára a nagybecskereki m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó s a részletes feltételekben előirt 5%-nyi bányapénzzel ellátott zárt ajánlataikat a kitűzött nap d. e. 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponkint megtekinthetők.

Nagybecskerek, 1905. évi augusztus hó 17-én.

M. kir. államépítészeti hivatal.

A hivatalfőnök h.:

Fuchs István,
kir. mérnök.

== Használt ==
boroshordók
megvételre kerestetnek.

Cím a kiadóhivatalban. 529-x.53

HIRDETÉSEK

felvétetnek

a „TORONTÁL“ kiadóhivatalában.